

सि
कु
भा
श

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૨૬૫૩ કિંમત ૦.૪૦

ગ્રંથનામ હંશા કુમારી

વર્ગિક ૪-૧૨-૧

॥ ॐ तत्सत् परमात्माने नमः ॥

श्री आर्य नैतिक नाटक सभाज.

हुंसा कुमारी

नाटकनां गायनो तथा हुंसासार.

ख्याती छपावी प्रसिद्ध करनार

भाषीक

नहुभाई काणुभाई शाह.

लेखक:-श्री मण्डीलाल त्रिभुवन (पामेल)

काव्य विभाग:- श्री रघुनाथ त्रिभुवन प्रहलद

(सर्व हक प्रकाशकने स्वाधीन छे.)

भाषीकाला थीअर

संमत १९६७

गुडवार ता १०-४-४१

सं. सा. १६४१

आवृत्ति ३ छ

प्रत ५०.०१

किंमत ४ आना

પાત્ર પરિચય,

—: પુરૂષ પાત્રો :—

પ્રતાપચંદ્ર—વીસમીસદીનો શ્રીમંત
ભોળાનાથ—પ્રતાપચંદ્રનો ગરીબ વેવાઈ
અનીલચંદ્ર—ભોળાનાથનો પુત્ર હંસાનો પતી
પ્રવિણચંદ્ર—ભોળાનાથની દીકરીનો દીકરો
દુલારામ—પત્થરની ખાણનો કાન્ટ્રાક્ટર
ભગવાન—એક કૉલેજીઅન
નવલરામ—તેનો નોકર
મદનચૌહાણ—નગર નરેશ
મનોહરરાય—ન્યાયાધીશ

એ સિવાય સુદરદાસ, ઇન્સપેક્ટર, મળુરો, પોલીસો, ઇત્યાદી.

—: સ્ત્રી પાત્રો —

હંસાકુમારી—પ્રતાપચંદ્રની પુત્રી, અનીલની પત્ની
સુમતી—પ્રભાચંદ્રની નાની પુત્રી
મંગળાગૌરી—હંસા અને સુમતીની માતા
સાવિત્રી—ભોળાનાથની પત્ની
ચંદાગૌરી—દુલારામની પત્ની
લક્ષ્મી—દુલારામની પુત્રી, ભગવાનનું પ્રેમ પાત્ર

એ સિવાય કથકલીઓ, સખીઓ.....ઇત્યાદી
સ્થળ-દેશી સ્ટેટ

સમય-ચાલુ

“ વકતવ્ય ”

આજનો નાટક, એટલે આજના જીવનનો વિષમ પ્રશ્ન કે જે સરકારી માણસને મુઝવી રહ્યો છે. કેળવણી એટલે ઉંધી અને અર્થાહીન અપાય છે, એમાં કોનો દોષ છે, એનો જવાબ જડતો નથી સાંચી ખોટી કેળવણી એ કોણ સમજાવે ? જે વડીલોની નીદા થાય છે, જેની પ્રતિષ્ઠા પર સંતાનો મોંઘી મોઝો ઉડાવે છે? એ શું ખીન કેળેવાએલા? હતા નવાએ શું મેળવ્યું છે જીનામાંથી ગું ગયું છે ? એની તુલના કરવાની કોલેજો ક્યાં છે ? પણ કોલેજોનો શું વાંક ? મીલોના તાકા ન વેચાય એમાં મીલોનો વાંક કાઢવો જેમ નકામો છે, તેમ ભણેલા ભુખે મરે, એમાં કોલેજોનો વાંક કાઢવો પણ નકામો છે. પણ સંસ્કારના પડદા નીચે છુપાયેલી અસંસ્કારીતાએ જે વ્યવહાર શુન્યતા આણી છે, એમાંજ ખેકારીનું મુળ છે. આજના નાટકના બે યુવકો, એક ‘અર્નીલકુમાર’ અને ખીજો ‘પ્રવીણચંદ્ર’ એક ટ્રેન્યુએટ હોવા છતાં વહેવારનો અજાણ ખીજો એાછું ભણેલો છતાં પુરેપુરો વહેવારીક છે, જેની વ્યવહાર કુશળતા મુડીવાદને બેદી મુડીવાદીઓની વચમાં પોતનું અનોખું સ્થાન જમાવે છે. ‘હંસા કુમારી’ શ્રીમંત : પીતાની પુત્રી છતાં પ્રાચીન સતીઓની કક્ષામાં મુકી શકાય એટલું : સુંદર એનું પાત્રાલેખન છે. અનીલ-આજનો યુવાન છે. પ્રવીણચંદ્ર કંઈક નવો છે. ‘સુમતી’ મોડર્ન ગર્લ હોવા છતાં, પરીણામે એ નકલી જીવનની પોષળતા સમજે છે પ્રતાપચંદ્ર અને દુલારામ સમાજને શોષતા, પ્રતિષ્ઠાના મીનારા પર ઉભેલા ખલનાયકો છે. આટલી આજના

નાટકની પાત્ર સહિ છે, જે “ ગંગા મળીલલ પાગલે ” પોતાની
 હંમેશા મુજબની લાક્ષણીક શૈલીએ સરળ જ, કાવ્યાતો મારો
 સહકાર લોકરચીતે જો પોષે તો મારા પ્રયાસની સાથડતા કંપનીના
 મુશ્કીલ રહેશે એમાં પ્રાણુ પુર્યો છે, શેઠ નડભાઈના ચિન્હ ભાઈ
 નંદલાલે આટલી ડીરેકશનમાં સુંદર ફાળો આપ્યો છે, રાંઠ નકુભાઈ
 શેઠ કેક મુદતમાં પ્રયોગને રેટર કરવા સુંદર શ્રમ બહાવ્યા છે, અને
 કંપનીના કુશળ કળાધરોએ પરીશ્રમ પૂર્વક પ્રયાગને ત્યાગ કરી
 આપ્યો છે, જેની લાગા ગાળાથી આ લખી એવી અભીનેત્રીઓ
 પણ આ નખતે દેખાવ દેશે, આપો કલ્પાભય પ્રયોગ આપો આપને
 ચાલું રજુ કરીએ છીએ, આપને એ જમી, મનોરંજક અને મોહપ્રધ
 નીવડે, એટલીજ સદા પ્રયોગો લક્ષ્યની અભ્યર્થના સદા વિરમતો

આલીવાલા થીએર }
 સુવાર.
 તા ૧૦-૪-૪૧ }

આપનો,

રઘુનાથ ત્રિભુવન બહાલ.

તત્સત પરમાત્માને નમઃ

હંસા કુમારી

નાટકનો ટુંકસાર.

મંગળાયરણ-વસ્તુ-સુચન.

અંક પહેલો.

પ્રવેશ પહેલો—સ્થાન, પ્રતાપચંદ્ર શેઠનો ખંડલો.

પ્રતાપચંદ્ર શેઠની પુત્રી હંસા કુમારીને તેના પુત્રના જન્મ દિવસના માંગલીક પ્રસંગે અલીનંદન આપવા આવેલ સખીઓનો વાદવિવાદ ધર જમાઈ પદની ચર્ચા. હંસાના સાસુ સસરા ભોળાનાથ અને, સાવિત્રીનું આગમન, લક્ષ્મીના મદમાં અંધ અનેલી હંસાની માતા મંગળાગારીએ તેમનું અપમાન કરવું, પ્રતાપચંદ્ર ધર જમાઈ અનીલને બોલાવી સાસરે રહેવું છે કે બાપને ઘેર જવું છે, પ્રશ્ન પુછવો અનીલનું મનોમંથન, પિતૃલકિતનો વિજય.

દેશલો.

પ્રવેશ ૨ નો—ભોળાનાથનું મકાન.

ભોળાનાથના ભાણેજ પ્રવીણચંદ્રને કસવા આવેલ પ્રતાપચંદ્રની નાની પુત્રી સુમતી તથા પ્રવીણચંદ્રનો વાતાલાપ પ્રવીણના નિશ્ચય આગળ સુમતીની હાર, એજ્યુએટ પુત્ર પાછો

બેર આઠ્યાથી વૃદ્ધ દંપતીનો આનંદ પ્રવીણે સ્વતંત્ર વેપાર માટે ભોળાનાથ પાસે પાંચસો રૂપીઆની માગણી કરવી, સાવિત્રીએ ભાણેજની મદદ માટે પોતાના અલંકારો ઉતારી આપવા, ક્યાંય નોકરી ન મળતાં હતાશ બનેલા અનીલ આવવું, ભોળાનાથની મુઝવણ હંસાના પીતા હંસાના ભરણ-પોષણનો દાવો લાવવાના છે એમ જાણી અનીલે હંસાને તેડવા જવું.

પ્રવેશ ૩ જો—સ્થળ પ્રતાપચંદરનો નવો બંગલો.

નાય ગાયન ખાટી થયા બાદ અનીલનું હંસાને તેડવા આવવું સાસુ સસરાને તીરસ્કાર, હંસાએ અનીલચંદર સાથે એમને બેર જવાનો નિશ્ચય જાહેર કરવો. પ્રતાપચંદરનો કેાંધ, હંસાએ પુત્રને લઈ અનીલ સાથે ચાલી નીકળવું.

ટેબલો.

પ્રવેશ ૪ થો—દુલારામનું મકાન

પ્રતાપચંદરના મીત્ર દુલારામની દીકરી લલનાએ માતા પીતાને બનાવી પોતાના પ્રેમી સાથે છુપી મુલાકાત સાધી લેવી, પ્રવીણે પાંચસો રૂપીઆ લઈ કેન્દ્રાકટ માટે દુલારામ પાસે આવવું, સાટું નક્કી થયા બાદ, ઉશ્કેરાયલા પ્રતાપચંદરે હંસાને બેર પાછી લાવવા દુલારામ સાથે કપટની યોજના ઘડવી.

પ્રવેશ ૫ મો—પત્થરની ખાણ.

ખાર ખોદતાં પ્રવીણને દટાયેલો ધન ભંડાર મળવો. દુલારામને બોલાવા મંગાવો. દુલારામની લુચ્ચાઈ અને પ્રવીણની પ્રમાણીકતાનું દિગ્દર્શન, ધન ભંડાર હાથ કરવા જતાં દેવી ચમત્કર

પ્રવેશ ૬ ઠા—હુલારામનું મકાન.

લલનાના પ્રેમીને પત્નો મેળવવા નોકરને ધમકાવતી માતાને લલનાએ શાંત કરવી, હુલારામે આવી પ્રવીણુને જમાઈ કરવાની વાત કરવી. ચચળ લલનાએ પ્રવીણુની પસંદગીમાં હા પાડી જુના પ્રેમીને વિદાય કરવો, હુલારામે પ્રવીણુને પોતાનાં જાનમાં જકડી રાખવા; લલનાનો પતિ બનવા માગણી કરવી પ્રવીણુનો સાફ ઇન્કાર, અનીલનું નોકરી માટે આવવું, દગા બાજ હુલારામે તેને ફસાવવા બનાવટી રૂપીઆ મદદ તરીકે આપવા.

પ્રવેશ ૭ મા—ભોળાનાથનું મકાન.

ગરીબ સસરાને ઘર હુષીથી દિવસે ગાળતી હંસાને જોઈ ભોળાનાથનાં હુપાંત્ર, હુલારામે આપેલા રૂપીઆ લઈ અનીલનું આવવું દગાબાજ હુલારામે અનીલને પકડાર આગળથી કરેલી ગોઠવણ પ્રમાણે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરને મોકલવો. ભોળાનાથના ઘરની જડતી અનીલ કેદ, પ્રતાપચંદ્રનું અદૃશ્ય, હંસાનો શ્રીટકાર, ભોળાનાથની આંતર વેદના. ટેબલો.

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧ લો—પ્રતાપચંદ્ર સ્થળેના બગલો.

પ્રતાપચંદ્રે આદરેલા ચક્ષુની પૂર્ણાહુતી, હંસાને હલકી પાડતાં પોતે હલકા પડ્યા બદલ પ્રતાપચંદ્રનો પરિતાપ. હુલારામનું આગમન, હુલારામના નોકર નવલની મુખાઈથી હુલારામે છુપાવેલ જમીનમાંથી નીકળેલ ધન ભંડારની પ્રતાપચંદ્રને જાણવડી દગાબાજ પ્રકાશમાં આવતા હુલારામનું પ્રતાપચંદ્રને શરણે થવું.

પ્રવેશ ૨ જો—ગામડામાં ભોળાનાથનું કુપડું

ભોળાનાથ અને સાવિત્રીએ દુઃખના દેવમંદુકા કરવા મળુર બનવું.

પ્રવેશ ૩ જો—જેલનો દરવાજો

પતિલકત હંસાએ જેલને દરવાજો અનીલના દર્શનની રાહ જોવી અનીલનો છુટકારો હંસા અનીલનું આનંદ મીલન

પ્રવેશ ૪ થો—સ્થળ-ચણાતો બંધલો

વિરૂદ્ધ આદર્શવાળાં સુમતી અને પ્રવીણનું મીલન, હૃદય વ્યથાનો ઉકેલ, મળુરીએ આવેલ ભોળાનાથ અને સાવિત્રી સાથે પ્રવિણનું અચાનક મીલન, પ્રવીણનો પંશ્ચતાપ, હંસાને લક્ષ અનીલનું આગમન, દુખી કુટુંબનું સુખેદ મીલન, ટેબલો.

પ્રવેશ ૫ મા—ભગવાનનું મકાન

લલનાની ઊવકાઈ પર આંશુ સારતા ભગવાન આસે પ્રવિણથી પ્રેમભંગ થયેલ લલેનાનું આવણું રીસામણું મનામણું

પ્રવેશ ૬ ઠો—દુલારામનું મકાન

પ્રપચનો છેલ્લો પ્રસંગ ફેંકવા પાર્ટી આપી પ્રવીણને ઝેર આપી આરોપ અનીલને માર્ગે એકાઉપી પ્રતાપચંદ્રનું કાવતરું દુલારામની દયાળુ પેનીચ ઠોડી ઠોડી ભેદ ફાટી લાંબો છે. દુલારામ તેના બોલવા પર ધ્યાન ન આપવાનું કહી મહેમાનોને જમવા બેસાડે છે કુદરતની ઇચ્છા બુદ્ધી હોશી પ્રવીણને બદલે ઝેર ભોળાનાથને ભાગ આપે છે ભોળાનાથનું મૃત્યુ, આજ પલટાયેલી નીકળે પ્રતાપચંદ્ર પલટો બાંધે પોલીસને બોલાવી દુલારામને ગીરફતાર કરાવવો, ટેબલો.

અંક ત્રીજો

પ્રવેશ ૧ લો—કોલેજનો કમ્પાઉન્ડ

કોલેજનો વાર્ષિક ઉત્સવ, મહારાજને હાથે ઇનામની વહેંચણી, ભાળાનાથના ખુનની સમય બાબતની મહારાજને જાણ થવી, શ્રીમાન પ્રતાપચંદ્રના નામથી સનસનાટી, મહારાજએ સત્ય શોધવાની ન્યાયાધીશને બલામણ કરવી પ્રતાપચંદ્ર ન્યાયાધીશને ફેડવા ક્રાશીશ કરતાં ન્યાયાધીશની ન્યાય પ્રીયતા જોઈ ગભરાવું.

પ્રવેશ ૨ જો—પ્રવીણચંદ્રનો નવો બંગલો.

શ્રીમાન પ્રતાપચંદ્ર આરોપી સાબીત થયા છે, જાણી બધાની અકળામણ, સુમતીનું બધાને ન્યાય પર અડગ રહેવા કહેવા આવવું. પ્રતાપચંદ્રનું કુરકેરાયેલી હાલતમાં હંસાનું ખુન કરવા આવવું. હંસાને બદલે સુમતીનું મરણ પ્રતાપચંદ્ર ગીરફતાર. ટેબલો.

પ્રવેશ ૩ જો—ભગવાનનું મકાન

લલનાને ઠેકાણે લાવવા ભગવાને પ્રેમ નાટકનો પ્લોટ ગોઠવેલો. લલના પર તેની આપ્તાદ અસર બંને પ્રેમીઓનું લગ્નની ગાંઠથી જોડાવું.

પ્રવેશ ૪ થો—“ન્યાયના દરબાર”

ૐ

શાંતિ !

શાંતિ !!

શાંતિ !!!

હંસા કુમારી

નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

સ્તુતી-

૧

મધુર મધુર મંગલ કામ
ચમુના મધુર કુંજ મધુર
શ્યામ મધુર શ્યામા મધુર
મધુર મધુર પુરણ કામ.....મધુર
મધુર મધુર મુરલીતાન
મધુર મધુર પ્રેમગાન
મધુ સુવાસ મધુ પ્રકાશ
મધુરતા ભર શ્યામ નામ.....મધુર

નટી-

૨

કેલેબેની કર્ણ કથાએ ધર ધર આજ ગવાય
બની બહાવરી સરસ્વતીએ લક્ષ્મી ધર અટવાય
અબણુ ધરે લટકાય બણેલ! કેને કહેવા જાય ?
કેળવણીએ કલા બગાડી જીવન કલા કરમાય

કહોરું શું ? કહો ગયું શું ! પ્રશ્નો આજ પુછાય

અભણુ ઘરે ભટકાય ભણેલા કોને કહેવા જાય ?

બી.એ. બની કોઈ બી. ટી. બની કોઈ મૈટ્રીક થઈ હરખાય

વધ્યા શોખને વધી ગરીબી સમય ન્યથા ખર્ચાય

અભણુ ઘરે ભટકાય ભણેલા કોને કહેવા જાય ?

હંસા છોકરીઓ— ૩

જીવન જગે જગાવે પ્રેમ વીણા

હૃદય જગે જગાવે ભાવ લીના-હાં
કોઈ ભોગી કોઈ રોગી એ રનેહ ગાન ઝીલે,

કોઈ રનેહી નીર્મોહીએ પ્રેમપ્રાન પીલે,

નલના કીનારે વાગે

અવનીના આરે જગે...વાગે

ક્યાં વાગે

ક્યાં વાગે એ રનેહ તાર ઝીણા.

હુસારી— ૪

ભોગી મધુકર છે આજના યુવાન

ભાવ ભુખ્યા ન ભાવનાનું જ્ઞાન

લલિત લલનાનું જ્ઞાન, મોહમદીરાનું પાન

એને શિક્ષણના ક્યાં છે સ્વમાન

ઉંચા આકાશમાં માંડે છે આંખડી
 પહેલા પગલાનું ના જાન
 લાંબા વિચારને ટુંકી છે આંખડી
 હૈયામાં જોઈ છે હામ
 છતસે ક્યાંથી જીવન સંગ્રામ-લોગી

મુમતી-

૫

કેઈ કહેશેના અમને કેઈ કહેશેના
 જો જો પ્રેમતણી પ્રતીમાઓ
 અમને કેઈ કહેશેના
 જમાજ સામે બળવાખોરી
 રૂઢી ઉપર કરશું સરજેરી
 તમારે હાથ અમારી દોરી માની જોમ લેશેના
 અમને દોષ દેશેના.....જો જો-પ્રેમ
 સ્વતંત્ર ફરતી પશ્ચિમ રમણી
 સહે ગુલામી ભારત રમણી
 અમને અધોગતીમાં નાખી ઉત્તતી કેઈ જોશેના
 અમને દોષ દેશેના જો જો-પ્રેમ

મુમતી-

૬

શ્રીમંત ઘરની રસીક કુમારી
 રસ મરતીમાં રમે
 અમને એવી વાતો ગમે

વૈભવ બેલાં જીવન અમારાં

વૈભવમાં મન રમે

અમને એવી વાતો

મને ગમે સભાઓ ભરવી

મને ગમે લાષણો કરવાં

નથી રાંધવું રસ મંદીરમાં

નથી પાણીડાં ભરવાં

અમને એવી વાતો ગમે

મારે જીવન મનોહર કરવાં

પ્રભુતામાં પગલાં ધરવાં

રમણી જીવનમાં રસ ભરવા

ડગ નહીં પાછાં ભરવાં

અમને એવી વાતો ગમે

નાચનારીઓ—

૭

શ્યામ તોડે મધુ બનમે મીઠા જાઉં

પીયાડો કીસ બીધ આજ મનાઉં

મધુરા ઘરકી મુરલી બનકે

પંચમ લાન સુનાઉં

મોર મુકુટકી કલગી બનકે

બનમાલા બન જાઉં

વૃજનારી બન ફીરસે આઉં
 મજબન ભોગ ધરાઉં
 વૃન્દા બનકી કુંજ ગળઉં
 અલીનવ રાસ રચાઉં
 વદન કમલ પર મૃદમદ
 ચંદન મોહન તિલક લગાઉં
 રઘુનાથ પીયા તનમન વાડું
 ચરણનમેં મીલ જાઉં

લલના-

૮

મને કહેતું આખું ગામ લલના લટકાળી
 માંડે નાત જાતમાં નામ લલના લટકાળી
 મારી સુંદરતાએ હૃદવાળી
 મારી કાયા કેસરની કચારી
 મારે એનાથી શું કામ મળ્યો ના રસમાળી
 મને કોઈ કહે ચંદન વેલી
 કોઈ કહેતા ચતુરા ચંબેલી
 બળ્યું રસિક અમારું ગામ મળ્યો ના રસમાળી

હંસા-

૯

મીઠું મીઠું સાસરીયું સોહાય
 સુભાગી નારને મળે

સ્નેહ સુના સંસારમાં એ છાય
 સુભાગી નારને મળે
 માતાની માયા છે સાસુને ખોળે
 તાતાસમાહેતથી સસરાજી બોલે
 શીળી વહાલ મજની છાંય
 સુભાગી નારને મળે
 ઝુલાવે રોજ મને પ્રીતી હીંડાળે
 નાથ તણાનેહને હું હીંચુ હીંચોળે
 બેલા ધડીમાં થવાય
 સુભાગી નારને મળે

અંક ૨ જો.

છેકરીઓ—

૧૦

અનુપમ અવસર આ મનહાર
 કદલી મંડપ સોહિ દાર
 મંગુલ મૃગમદ્ કુમકુમ થાળ
 ઉજજવળ પુલડાંની પુલમાળ
 તોરણ બાંધ્યા દારો દાર
 મંગલ અતીથીના સત્કાર

મંગલ યજ્ઞે મંગલ પૂજન

મંગલ આંગણુ મંગલ જીવન

લક્ષ્મી નંદનના ઉપહાર કરતા સુભાગી આ સંસાર

ખેડુતના છોકરાઓ— ૧૧

હૈયામાં ધરી હામ તું કે કામ કરીજી

હૃદય રામ રમરીજી, જીવન જામ ભરીજી

અમર નામ કરીજી

આથમતો સુર્ય પાછો ઉગે છે સવારે

પાછું જીવન મળે છે મૃત્યુને કીનારે

કાં વ્યથા મરીજી, સંત્રામ કરીજી

અમર નામ કરીજી

ગાંધી કાલની જે વાત તે ગાંધી કાલ જવાદે

ઉગે નવું પ્રભાત નવું વિશ્વ થવાદે

નવ દેહ ધરીજી, સંસાર તરીજી

અમર નામ કરીજી

હંસા—

૧૨

જપું પ્રેમ માતા ખીચુ નામની

વિયોગી નિશા શશી રયામની

રવીછાંચ એને નથી કામની

સુધાપાન ખ્યાસી સુની જામની...જયું
 કલકી દુનિયા કહે પણ ચંદ્રીકા કહેતી કે'ના
 ચકારી રસપાનની ખ્યાસી કહો કહેતી કે'ના
 કેઈ વીજેગીની જોડલી એના ઉદય રહાતી કે'ના
 દર્શન થતાં પ્રીયચંદ્રના કહો કુમુદ હરખાતી કે'ના
 સદા ભાવ ભીની જગે ભામીની

સુમતી-

૧૩

મનમાન્યા મના ન માંગો આજુ શુ' તમને કહીએ
 રનેહીને શુ' સંતાપો આજુ શુ' તમને કહીએ
 આંખોમાં લાવી આંસુ હૈયામાં લાવી આશા
 પ્રેમીના પાલવડામાં દેશેના પ્રેમ નિરાશા
 સાગરના હૈયા રાખો આજુ શુ' તમને કહીએ
 અજવાળાં આંખો સામે છાયા હૈયે અંધારા
 રસના તરસ્યા પ્રેમીને પ્રેમના હોય સહારા
 પ્રેમીની પાંખ ન કાપો આજુ શુ' તમને કહીએ

લલના ભગવાન-

૧૪

સાદ્યબો મારો શુભાખનો છોડ
 વેલી હુંતો લવંગની
 ઉભાં જીવનમાં જોડાજોડ

પાંખો જેવી પતંગની
 આલસાનો મેઘ તું મારી છે વીજળી
 કેસરને ક્યારડે કસ્તુરી આલણી
 રંગમા ભીંજી ભીંજવાના કોડ
 મંજરી જેવી વસંતની
 મુંબઈમાં પહેલાં મદ્યા સુરત નાચ્યો પ્રેમ
 આવ્યા અમદાવાદમાં ફળી અમારી નેમ.
 સાલ્યાઓ સોહૈ કસુખીનો રંગ
 ઓઢણી ઓઢી ઉમંગની

કથલીઓ

૧૫

કયાં વાગી ઠં સખી કયાં વાગી.
 અધુરી વાગી. મધુરી લાગી
 સુણાવી. જગાવી, પ્રીતીની મીઠી તાન
 હું જગી, સખી હું જગી,
 મીઠી રઠ લાગી, બની સુભાગી
 પ્રીતીની વિણાએ જગાવ્યું રસભાન
 જે વાગીતી યમુના તટમાં,
 એ વાગે છે અંતર પટમાં,
 કેમળ ભીંજે પ્રાણ.....કયાં વાગી?

એ સ્વર ગાને શારદ નાચી !!
 નારદ નાચ્યા મીરાં નાચી !!
 નચવી નચવી નટવર નાચ્યા !!
 લુટી રસની દહાણ.....કયાં વાગી ?

અંક ૩ જો.

કન્યાઓ

૧૬

ઉજવળ સંસ્કૃતી ધામ, અમારાં ઉજવળ સંસ્કૃતી ધામ
 જ્યાં નવજીવન, જ્યાં નવચેતન, વિજ્ઞાન જ્ઞાન અભીરામ

અમારા ઉજવળ સંસ્કૃતી ધામ

લલીત કલા જ્યાં મનભર સોહે

સંસ્કૃતીથી જનનાં મન મોહે

માટીમાંથી ઘડે માનવી આતમના આરામ

અમારાં ઉજવળ સંસ્કૃતી ધામ

એ મંદીરપર અમી વરસાવે

દાન દયાના સ્ત્રોત વહાવે

એની ઉન્નતીમાં જગ ઉન્નત

પગલે પાવન કામ

અમારાં ઉજવળ સંસ્કૃતી ધામ

સુમતી-

૧૭

સુસાક્ષર માર્ગ થયા ન્યારા પંથમાં છે અધારા

સાગર ખારા તે ખારા પંથમાં છે અધારા

(: બોર કલકડી પીતા અમારા, નિર્મળ વડીલ તમારા,
ન્યાય તુલાએ નિર્મળ કરવા, નિર્મળ મનમારાં-પંથમાં
દુશ્વરથી પણ પુજ્ય અધીક છે, તાતજે તારણદારા
એના કલક ધોવા એાછી ગંગાની ધરા—

ભગવાન લલેના—

૧૮

કાલ સ્વપ્નામાં આવ્યા'તા તમારા સમ છે
દિલડાને ભાવ્યા'તા તમારા સમ છે.
સેજડી સમારી જરા સુતી ના સુતી
ત્યાં સાલુડાની કોર મારી ખેંચો
રૂપલા રાતલડીને અજવાળે ઓરડે
હેયાના હેતલર હીંચી—તમારા સમ છે
તને બહાલના સમ તને પ્રીતમના સમ
તને રનેહીના સમ—કહી લજજના ધુધટ ખોલ્યા
(ના. ના.) તમારા સમ છે.

સમાપ્ત.

આ ચોપડી ભાનુ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં અંદુલાલ રતીલાલ માળીયારે
છાપી. ઠે. નવી હનુમાન ગલી, કાલ્યાદેવી મુ'બઈ-૨.

: : નાટકના લેખક

શ્રી રઘુનાથ પ્રદાભટ્ટ અને શ્રી મણીલાલ પાગલ.

